

Beslis over je eigen leven

Les over zelfbeschikking voor nieuwkomers
Een handleiding voor inburgeringsdocenten

Jouw rechten
in Nederland

HELP

Waar kun je
terecht voor hulp

Femmes for Freedom

INTRODUCTIE

Deze handleiding is bestemd voor inburgeringsdocenten die één of meerdere lessen over zelfbeschikking willen geven aan nieuwkomers. De handleiding bestaat uit een stappenplan voor de les(sen) en tips om een veilige setting te creëren in de klas.

Zelfbeschikkingsrecht

Het recht om zelf beslissingen te nemen over je eigen leven is een groot goed in Nederland. In bepaalde, vaak gesloten, gemeenschappen krijgt niet iedereen de ruimte om over het eigen leven en lichaam te beslissen. Dit komt tot uiting in schadelijke praktijken, zoals eengerelateerd geweld, gedwongen achterlating en vrouwelijke genitale verminking. Maar denk ook aan mensen die niet zelf mogen kiezen van wie ze houden, waar ze wonen of wat ze studeren.

Femmes for Freedom (FFF) is een stichting die zich inzet voor het zelfbeschikkingsrecht en de algehele emancipatie van meisjes en vrouwen met een bi-culturele achtergrond. In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft FFF een pakket ontwikkeld voor inburgeringsplichtigen uit nieuwkomersgroepen en hulpverleners die vanuit hun vakgebied te maken hebben met nieuwkomers. Het pakket bestaat onder andere uit:

> **De gids ‘Beslis over je eigen leven’ voor nieuwkomers:**

In de gids komen de thema's eengerelateerd geweld, gedwongen achterlating, huwelijksdwang, huwelijkse gevangenschap, vrouwelijke genitale verminking, anticonceptie en zelfstandig keuzes maken aan bod. In de gids is per thema uitgelegd wat het is, wat iemands rechten zijn, wat de nieuwkomer zelf kan doen bij een probleemsituatie en waar die terecht kan voor hulp. De gids is beschikbaar in meerdere talen en in gesproken versie op www.femmesforfreedom.com.

> **Les(sen) over zelfbeschikking voor nieuwkomers, incl. deze handleiding:**

De les is gebaseerd op het boekje ‘Beslis over je eigen leven’. De les kan gegeven worden door inburgeringsdocenten of Femmes for Freedom. Doel: nieuwkomers op de hoogte stellen van de Nederlandse normen en waarden omtrent de thema's, ze in grote lijnen leren wat hun rechten zijn in Nederland, de drempel om hulp te vragen verkleinen en ze leren waar ze terecht kunnen voor meer informatie of hulp.

> **De gids ‘Zelfbeschikking’ voor hulpverleners:**

De gids kan mensen die in contact komen met nieuwkomers ondersteunen bij het bespreekbaar maken van de gevoelige thema's. Per thema wordt uitgelegd wat het is, wat de bijbehorende rechten zijn, hoe hulpverleners het kunnen herkennen, naar wie ze nieuwkomers kunnen doorverwijzen en waar ze zelf terecht kunnen voor advies en hulp. De gids vindt u op www.femmesforfreedom.com.

> **Een training van Femmes for Freedom aan hulpverleners:**

Tijdens de training komen de verschillende thema's aan bod. Doel van de training: hulpverleners informeren waar nieuwkomers mee te maken kunnen hebben. Hulpverleners handvatten geven om dit te herkennen en bespreekbaar te maken. Hulpverleners bekendmaken met instanties die kunnen helpen.

OPZET VAN DE LES(SEN)

Lesmateriaal/werkvorm

De les bestaat uit een PowerPointpresentatie. Elk thema start met een kort animatiefilmpje dat het probleem weergeeft en informeert over wet- en regelgeving. Vervolgens stelt u de algemene vragen. Heeft u meer tijd of merkt u dat een onderwerp erg leeft in de groep, stel dan ook de verdiepende vragen. De vragen vindt u per thema in het notitievenster van de PowerPointpresentatie. Vervolgens behandelt u de dia's 'Wat zijn je rechten?' en 'Wat kan je doen?'. In het notitievenster van de PowerPointpresentatie vindt u per thema notities met meer informatie die u kunt delen met de klas.

Er zijn PowerPointpresentaties aangeleverd voor negen thema's:

- > Eergerelateerd geweld
- > Gedwongen achterlating
- > Huwelijksdwang
- > Huwelijkse gevangenschap
- > Vrouwelijke genitale verminking
- > Anticonceptie
- > Zelfstandig keuzes maken: eigen partnerkeuze, eigen studiekeuze en zelfstandig wonen

U kunt alle thema's in één les behandelen of de thema's samenvoegen en over meerdere lessen verspreiden. U kunt natuurlijk ook enkele thema's opnemen in bestaande lessen.

Scenario 1: Alle thema's in één les behandelen

De les duurt ongeveer 60 minuten. U stelt alleen de algemene vragen. Er is weinig ruimte voor uitgebreide interactie en inhoudelijke verdieping. De opzet kan er als volgt uitzien:

1. Uitleg programma en afspraken maken over veiligheid (± 5 min)
2. Vertonen animaties en algemene vragen stellen (alle thema's ± 25 min)
3. Behandelen 'Wat zijn je rechten?' en 'Wat kan je doen?' (alle thema's ± 25 min)
4. Afronding (± 5 min)

Scenario 2: Zelf meerdere lessen samenstellen

U kunt de thema's ook samenvoegen en over meerdere lessen verspreiden, bijvoorbeeld:

Les 1: Eergerelateerd geweld en gedwongen achterlating

Les 2: Huwelijksdwang en huwelijkse gevangenschap

Les 3: Meisjesbesnijdenis

Les 4: Anticonceptie

Les 5: Zelfstandig keuzes maken: eigen partnerkeuze, eigen studiekeuze en zelfstandig wonen.

Als u het bij de algemene vragen houdt, duurt een les ongeveer 40 minuten. Wilt u ook de verdiepende vragen stellen? Houd dan rekening met 50 minuten per les. Voorbeeld opzet:

1. Uitleg programma en afspraken maken over veiligheid (± 5 min)
 2. Vertonen animatie eergerelateerd geweld
 - > Alleen algemene vragen (± 5 min)
 - > Algemene en verdiepende vragen (± 10 min)
 - > Behandelen 'Wat zijn je rechten?' en 'Wat kan je doen?' (± 10 min)
 3. Vertonen animatie gedwongen achterlating
 - > Alleen algemene vragen (± 5 min)
 - > Algemene en verdiepende vragen (± 10)
 - > Behandelen 'Wat zijn je rechten?' en 'Wat kan je doen?' (± 10 min)
 4. Afronding (± 5 min)
-

Scenario 3: Een van de thema's behandelen

U kunt ervoor kiezen om een van de thema's te behandelen, op basis van de leerbehoefte van de groep. We raden aan om dezelfde opzet te volgen als bij scenario 1. Wanneer u besluit slechts één thema te behandelen, is er bij het vertonen van de animaties ook ruimte voor verdiepende vragen en meer interactie.

DE LES(SEN) UITVOEREN

De les(sen) voorbereiden

Verdiep u in de materialen. Neem de PowerPointpresentatie, de animaties en deze handleiding vooraf goed door. Voor meer informatie over de thema's kunt u de gids 'Beslis over je eigen leven' voor nieuwkomers en de gids 'Zelfbeschikking' voor hulpverleners doornemen. Dit hoeft echter niet. U kunt de les ook geven door alleen de stappen in deze handleiding te volgen.

Praktische zaken:

- > Zet voor de les de laptop/pc met beamer en een projectiescherm/muur klaar.
- > Check de internetverbinding. Speel de animaties en PowerPointpresentatie van tevoren af.
- > Denk na over de opstelling van de tafels en stoelen.
- > Leg de gids 'Beslis over je eigen leven', als u deze in uw bezit heeft, alvast klaar om na de les uit te delen.

1. Uitleg programma

Vertel in het kort iets over het programma, het doel van de voorlichting en de verwachtingen. Leg het volgende uit: In Nederland heb je het recht om zelf over je eigen leven en lichaam te beslissen. Je hebt het recht om je eigen partner uit te kiezen, het recht om te studeren, het recht op anticonceptie, het recht om te geloven wat je wilt en om niet te geloven. Helaas komt het voor dat deze rechten soms worden beperkt en dat mensen niet mogen beslissen over hun eigen leven. Dat mogen ze bijvoorbeeld niet van hun familie of directe omgeving. Ze komen in de problemen wanneer ze dat wel doen. Tijdens deze les(sen) leer je wat jouw rechten zijn in Nederland, wat je kunt doen als jou iets overkomt en waar je terecht kunt voor hulp.

Maak afspraken met de groep over (sociale) veiligheid, bijvoorbeeld:

- > Alles wat we hier bespreken gebeurt in vertrouwen. Benadruk dat alles wat gezegd wordt niet naar buiten komt (en ook niet doorgegeven wordt aan de IND of politie).
- > Ieder bepaalt zelf wat ze willen vertellen.
- > Respecteer je eigen en elkaars grenzen.
- > Luister naar elkaar en laat elkaar uitpraten, ook al ben je het niet met elkaar eens.

2. Vertonen van de animatie(s) en algemene en/of verdiepende vragen

Speel per thema de animatie af. In het notitievenster van de PowerPointpresentatie vindt u per thema voorbeelden van algemene en verdiepende vragen die u kunt stellen naar aanleiding van de animatie.

3. PowerPointpresentatie (wat zijn je rechten en wat kan je doen)

Vervolg de PowerPointpresentatie. In het notitievenster vindt u per thema wat u kunt vertellen en tips.

4. Afronding van de les

Verwijs naar de gids voor nieuwkomers 'Beslis over je eigen leven' of deel de gids uit. Houd, als er tijd over is, een kort rondje waarin deelnemers benoemen wat ze geleerd hebben en waarover ze gaan nadenken.

Geef de volgende adviezen mee aan de deelnemers:

- > Praat met elkaar over deze thema's, niet alleen als er een directe aanleiding is.
- > Schaam je niet als je slachtoffer bent.
- > Vraag om hulp. Je kunt ook hulp vragen voor een ander die in nood zit.
- > Signaleer wanneer anderen hulp nodig hebben.

Tips voor de docent:

- Benadruk dat schadelijke praktijken niet cultuurgebonden zijn, maar dat het over de hele wereld voorkomt. Deelnemers mogen niet het gevoel krijgen dat ze de les wordt gelezen.
- Stel uw eigen oordeel uit en moedig de deelnemers aan hetzelfde te doen.
- Wees ervan bewust dat het een gemengde groep is, zowel qua geslacht en afkomst als andere zaken. Dit kan invloed hebben op hoe deelnemers zich opstellen, met name tegenover taboe-onderwerpen.
- Vraag niet rechtstreeks naar persoonlijke ervaringen. Dit kan afschrikken. Vraag naar bekendheid met ervaringen van anderen, zoals: ken je iemand die dit heeft meegemaakt? Heb je wel eens iets dergelijks gezien, in je omgeving of op straat?
- Houd er rekening mee dat deelnemers die te maken hebben (gehad) met traditionele praktijken geëmotioneerd kunnen raken.
- Zorg dat in gemengde groepen vrouwen voldoende ruimte krijgen om te praten.
- Luister actief en toon interesse. Stel geen suggestieve vragen en geef positieve feedback.

U kunt starten met de les(sen). In de PowerPointpresentatie vindt u per dia notities.